

college toevertrouwd, bestaande uit partijvoorzitter Vorrink, de secretaris-penningmeester van de partij, Kees Woudenberg, en de accountant J. van der Kieft; deze laatste beheerde het illegale steunfonds van de partij. Dit college werd later weer uitgebreid en de meesten van hen die er deel van uitmaakten, traden als inleiders op in besloten bijeenkomsten van vertrouwde partijgenoten. Het intensiefst deed dat Kees Woudenberg die wel contact had met allerlei verzetsorganisaties maar zich persoonlijk er toe beperkte om vier jaar lang (van de herfst van '40 tot aan de spoorwegstaking in september '44) door het land te sjouwen 'om overal met acht, tien, twaalf mensen van de partij bijeen te komen. Ik had mij dat speciaal tot taak gesteld', legde hij aan de Enquêtemissie uit, 'en ik heb dan ook niets anders gedaan.'¹

Wij keren nu terug tot de zomer van '41.

Publieke opinie

Het ergerde de Duitsers in hoge mate dat hun overwinningsberichten van het oostelijk front grote aantallen Nederlanders er niet van weerhielden, de in het vorig hoofdstuk beschreven symbolen te blijven gebruiken die van vrouwen getuigen in het herstel van Nederlands onafhankelijkheid. De bezetter kon moeilijk verbieden, het woord 'ozo' ('Oranje zal overwinnen') uit te spreken; wel gelastte hij in augustus '41 dat de letters o-z-o op fietsslots van dat merk, die sinds een jaar geproduceerd werden, bij de handelaars onzichtbaar werden gemaakt; in Hillegersberg werd een zeilboot waar 'Ozo' in oranje op het grootzeil geschilderd was, in beslag genomen hoewel de eigenaar bij hoog en bij laag beweerde dat de drie letters slechts een afkorting waren van 'Onze zomer-ontspanning'. Het Uniespeldje werd, zoals wij al vermeldden, verboden, maar zulks had een averechts effect: men ging speldjes dragen met de kleuren rood-wit-blauw², men stak ook wel een lucifer zodanig in het knoopsgat dat alleen de kop zichtbaar was. Dat betekende dan: 'Oranje boven', of 'Kop op!'.³ Een oranje wortel had hetzelfde effect. Dit soort kleine demonstraties deed zich wel in nog andere vormen voor. Zo kwamen bij de hengstenkeuring in Goes vier boeren in

¹ Getuige C. Woudenberg, a.v., p. 655. ² De rood-wit-blauwe speldjes werden in november '41 verboden. Kort nadien beklaagde Rauter zich er over dat de politie lang niet scherp genoeg controleerde of men zich aan het verbod hield. ³ De omgekeerde lucifer werd ook al geruime tijd vóór de zomer van '41 voor het aangegeven doel gebruikt.